

КОН АВТОРСКАТА ВЕБ-СТРАНИЦА НА Д-Р ДИМКА МИТЕВА

Достапноста на науката до широка публика, особено користејќи ги алатките на модерната технологија, е главен предизвик и се поставува како нужност во современиот свет. Дигитализацијата на нашето културно наследство, но и на одделни монографии, статии и трудови од поширок јавен интерес, е процес што треба да се отвори и да се реализира во периодот што следува. Авторските интернет-страници се значаен чекор на поединечно комуницирање на истакнати претставници на науката со своите колеги во светот, но и со сите интересенти за областа. Кога е во прашање јазикот, таа публика е уште толку побројна, но и придобивките од нивното консумирање на ваквата литература се многукратни, имајќи го предвид поширокото општествено значење на јазичните аспекти.

Димка Митева е доктор по филолошки науки, славист, македонист, долгогодишен научен советник во Институтот за македонски јазик „Крсте Мисирков“ – Скопје. Нејзина специјалност е лексикологијата, лексикографијата, ономастиката, граматиката (последниов предмет го има предавано на студенти). Позната е во македонската лингвистика како автор на голем број стручни и научни статии, монографии, прирачници, учебници од овие области, како и на голем број речници. Со поддршката на нејзината авторска интернет-страница, македонската јавност (студенти, преведувачи, културни работници во земјава и надвор од неа, странски и домашни лингвисти кои го изучуваат македонскиот јазик) ќе добие пристап до голем број единици кои во фокусот го имаат македонскиот јазик, но и лексикографски изданија што се

секојдневни прирачници во служењето со јазикот на секој човек.

Овој проект претставува платформа за натамошно усовршување и поттик за други издавачки потфати од електронски тип, кои ќе бидат попристапни, поактуелни, со оглед на типот на медиумите и брзината со која може да се реагира таму, но и подостапни од аспект на финансиските средства, кои се појавуваат како значајна пречка во објавувањето на низа нови научни сознанија од различни области, особено врзани со националните дисциплини. Опцијата за контакт на читателите со авторот или опцијата „блог“, на која можат да се разменуваат мислења, овозможува интерактивност, која е блокирана кај традиционалните медиуми (научните монографии во традиционален печатен вид).

Имајќи ги предвид овие аргументи – значајноста на делото на Митева, иновативноста на предложениот медиум и можноста за афирмација на науката и на македонистиката преку електронски/дигитални медиуми со отворена платформа, со особено задоволство му препорачувам на Министерството за култура финансиски да го поддржи овој проект.

Во рамките на овој проект, за првпат електронски ќе биде објавен и промовиран трудот „Речник на синтагми, полуизрази и изрази во македонскиот јазик“, кој содржи неколку илјади страници во формат од 30 см.

РЕЦЕНЗИЈА ЗА ТЕКСТОТ НА КНИГАТА „РЕЧНИК НА СИНТАГМИ, ПОЛУИЗРАЗИ И ИЗРАЗИ ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК“ ОД ДИМКА МИТЕВА

Македонската наука за јазикот и, воопшто, македонската наука е сосема противречна во поглед на речниците: од една страна, високо ја цени нивната важност и корисност, а од друга страна, не ја поттикнува и не работи на планот на развојот на лексикографијата. Па, така, различните специјалистички речници, веројатно и поради тоа што се ограничени во нивната бараност на еден мал пазар, мора своето место

под сонцето да го побараат како проекти од национален интерес и така да ја збогатат не само науката од областа за која се напишани, т.е. не само науката за јазикот, која нужно ползува од таквите изданија, туку и областите што се повеќе практични по својата природа отколку теориски. Во таа смисла, честопати во секојдневната употреба или користење со одделни книги, списанија, литература од дадена област или, пак, за потребите на нашата работа се соочуваме со проблемот на недостиг на прирачни помагала од кои ќе се црпи или преку кои ќе се протолкува извесна терминологија или фразеологија.

Димка МИТЕВА е доктор по филолошки науки, славист, македонист, долгогодишен научен советник во Институтот за македонски јазик „Крсте Мисирков“ – Скопје. Нејзина специјалност е лексикологијата, особено лексикографијата, и позната е во македонската лингвистика како автор на голем број стручни и научни статии и монографии од овие области, како и на голем број речници. Последниов потфат на Митева, да го повториме, **Речникот на синтагми, полуизрази и изрази во македонскиот јазик** можеме да го поделиме, сосема условно, на два дела: фреквентни изрази, односно типични колокации, и фразеолошки изрази (сфатени *sensu lato*). Се разбира, ова е мошне широка и непрецизна поделба, но тоа се двете големи групи низ кои може да се најдат „синтагми, полуизрази и изрази“ од сите функционални стилови (од научниот до разговорниот, од публицистичкиот до литературниот), односно од сите регистри (жаргонизми, дијалектизми), но и од голем број области (правна терминологија, ботаника, зоологија, ветерина... итн.).

Авторот се погрижил, речиси без исклучок, да ги стави соодветните одредници до заглавните конструкции (употребуваме „конструкции“ повторно условно и со задршка, како збор што би ги опфатил оние од насловот на Речникот – „синтагмите, полуизразите и изразите“), односно да ги определи во однос на регистарот на кој му припаѓаат, областа, стилот и прифатливоста од аспект на стандардот (разговор-

но-дијалектен наспрема книжевен стил), со што тој станува податлив и уште поупотреблив и за стручната специјалистичка јавност, но и за пошироката конsumerска публика на ваквите изданија.

Пословиците, поговорките, колокациите, фразеологизмите (често споредбени фразеологизми, потоа фразеолошки изрази со компонента име од митологијата и сл.) се подредени по строг азбучен ред. Може да се забележи, сосема очекувано, дека нема вакви конструкции со почетна буква *њ*, дека е мала фреквенцијата кај зборовите со почетни букви *џ*, *ѕ*, *љ*, *х* и *џ* (6, 9, 2, 5, 7, соодветно), а рекордер е *с* – околу 370 страници, исполнети со синтагми, полуизрази и изрази што почнуваат со оваа буква. Речникот на Митева, во неформатирана форма, содржи 3–4 илјади страници, со што покажува завидно ниво на ексцерпиран и солидно обработен материјал. Како што наведува авторката во Предговорот, тие се црпени – од сопствени извори (македонските народни песни, приказни, Речникот на македонската народна поезија – во четири тома, Толковниот речник на Крсте Мисирков (во два тома), Речникот на „Табакерата“ на Ѓорѓи Абациев, Речникот на песните на Ѓорѓија Пулевски, како и од другите речници и статии на Митева (како пример таа ги наведува Речникот на зборовите изведени од придавката *црн*, *И* кусо и кратко, Речникот на јазични грешки и др.); потоа, книги напишани на македонски јазик (романи, раскази, поезија), печатени монографии за македонските говори, печатот, електронските медиуми, тритомниот Речник на македонскиот јазик (1961–1966), Речникот на литературни изрази на Тодор Димитровски, од разговорниот јазик и од народното творештво, кое е сè уште живо во форма на еден устен фолклорен гениј, итн.

Со оглед на недостигот на лексикографски изданија во македонскиот јазичен простор, особено на лексикографски трудови од областа на македонистиката, кои на тој начин се покажуваат како потребни и употребливи за сите говорители на односниот јазик, **Речникот на синтагми, полуизрази и**

изрази во македонскиот јазик би пополнил голема празнина или, во најмала рака, би бил соодветен патоказ за следните трудови од оваа област. Сето ова ми дава за право топло да го препорачам за финансирање и печатење овој труд, со надеж дека работата и поддршката на проекти од областа на македонистиката **ќе се реактуализира** и ќе се засили.

Скопје, април 2018 г.

Со почит,
Бобан Карапејовски

